

Foti Benlisoy: Asker ailelerinin tepkileri ve savaş karşıtı muhalefet

Posted on 26/08/2015

“Bu şehitler ne zaman sona erecek? Milletvekillerin çocukları neden askerlik yapmıyor? Herkesin gözü görüyor, kulağı duyuyor olanları. Hep garibanın çocukları gidiyor. Hiç zenginin, milletvekilinin çocuğunun gittiğini gördünüz mü? 17 milyar parayı veriyor, askere göndermiyorlar. Garibinki niye gidiyor? Bu hak mı yani?” Kars’ta hayatını kaybeden Jandarma Astsubay Nurettin Öztürk’ün babası Habib Öztürk’ün sözleri bunlar.

Asker cenazelerinde, sokakta, sosyal medyada giderek daha sık karşılaşıyoruz benzer tepkilere. “Zenginlerin”, siyasetçilerin çocuklarının savaştan mağdur olmadığına, savaşın yükünü sadece yoksulların, “sıradan” halkın çektiğine, savaşın bedelinin eşit paylaşılmadığına dair bir ahlaki protesto bu. Bedelli askerlik yapan, bir biçimde askerlikten yırtan ya da çatışmasız bölgelerde “rahat” askerlik yapan ya da yaptığı varsayılan “zengin-siyasetçi çocuklarına” dönük bir öfke. Bu adaletsizlik hissi, “kan vergisinin” eşit paylaşılmayıp sadece “garibanlara” kesildiği duygusu, giderek yaygınlaşıyor, cenazede Yalçın Akdoğan’a fırlatılan pet şişelere dönüşüyor.

Bu tepkiler, savaşa, savaşın bütün “milletin” ortak “davasını” olduğuna dair ulusal anlatıya ve “şehadet kültürüne” dönük örtülü bir itirazı içeriyor. Savaşın yükünü sadece altta kalanların sırtına vurulduğuna dair eleştiriden bizzat savaşın eleştirisine açılan bir kapı çıkabilir pekâlâ. Siyasetçilerin askerleri kendi kişisel çıkarları için feda ettiği hissini yaygınlaşması, bizzat savaşın kaçınılmaz ve hepimizi birleştiren bir milli dava olduğu argümanının altını kemirebilir.

Bu elbette şimdilik sadece bir potansiyel. Çünkü savaşın bedelini ödemekten kaçınan, hatta

savaş tercihinden çıkar elde eden kesimlerin olduğuna dair popüler hissiyat, henüz kendi siyasal dilini bulabilmiş değil. Asker yakınlarının kayıplarına dair acılarını gelenekselleşmiş resmi söylemin dışına çıkarak ifade etmeleri elbette çok önemli. Yakınlarının ölümünü devletlû kalıplarla açıklamakla yetinmeyen insanların varlığı, alttan alta genç insanların bu savaşta neden kaybedildiğine dair bir hayıflanmaya işaret ediyor. Ancak henüz tam olarak açığa çıkmamış, zaman zaman faşizan temalara dahi bürünebilen, daha kendi dilini bulamamış bir “muhalefetle” karşı karşıyayız.

Bu “muhalefet”, yani savaşın “moral ekonomisindeki” adaletsizliğe dair bu itirazlar, sola doğru siyasallaşabileceği gibi sağa doğru da siyasallaşabilir. Savaşın yükünün “garibanlara” yüklendiği eleştirisi savaşın meşruiyetine dönük bir saldırı halini alabileceği gibi, bizzat savaşı ve savaşanları yücelten faşizan bir söylemin de harcını da teşkil edebilir. Ulusun mukadderatı hakkında yalnızca “kan vergisini” ödeyenlerin sözünün geçerli olması gerektiğini savunan ve savaşın bedelini ödeyen askeri, milletin ahlaki temeli olarak gören daha agresif bir söylem de pekâlâ bu tepkilerden neşet edebilir.

Gerçekten, devlet merkezli şehadet mistifikasyonunun açıklayıcı gücünde ve etkileme kapasitesinde çatlaklar oluşmaya başlaması, bu kendiliğinden “muhalefete” bir dil sağlayabilecek bir barış hareketinin yokluğunda pekâlâ daha saldırgan bir muhteva kazanabilir. Yani devlete ve askeriyeye dönük tepki, antimilitarist bir içerikle donanmadığı takdirde “milletin işi bizzat üstlenmesini” salık veren “aşağıdan”, Kürt düşmanı bir “linççi” militarizmi de tetikleyebilir. Faşistler “Türkiye uyuma şehidine sahip çık” diye bağırırken işte bu potansiyele oynuyor. Ancak diğer yandan, asker yakınlarının açığa çıkardığı bu reaksiyon, savaş aygıtını paralize edebilecek potansiyel bir gücü de temsil ediyor. Yeter ki kendi antimilitarist dilini bulabilsin, savaşın yarattığı acılara milliyetçilik ve militarizm dışı anlamlar yükleyebilsin.

Bu muhalefetin dilini nerde bulacağı, yani sola (barışa) mı yoksa sağa (faşizan reaksiyonerliğe) mi yöneleceği, savaş karşıtı hareketin ne yapacağına, bu “dilsiz”

muhalefetin derdiyle hemhal olmayı göze alıp alamayacağına da bağlı elbette. Savaş tercihinin meşruiyetini berhava edebilecek (“savaş yorgunluğu” olarak da tarif edebileceğimiz) bir popüler hissiyatla karşı karşıyayız. Bu hissiyatla bağlantıya geçmenin yol ve yöntemlerini bulabildiğimiz takdirde savaş karşıtı hareketin boyutları tüm beklentilerimizin de ötesine taşabilir. Yeter ki savaş karşıtlığının (hadi o moda tabiri kullanalım) “kendi mahallemizin” sınırlarının çok ötesine taşan potansiyellerinin farkına varalım, gözlerimizi o genişliğe dikelim, o kapsama münasip mecralar yaratabilelim.

Kaynak: baslangicdergi.org